

Realitate sau utopie în aplicarea concretă a pedepselor sub presiunea influenței mass media, online media și social media

Reality or Utopia in the Concrete Application of Punishments under the Pressure of Mass Media, Online Media and Social Media

Patric Daniel GHEBARU¹

Rezumat: În conformitate cu funcțiile pedepselor, atunci când judecătorul decide cu privire la pedeapsa concretă aplicată unui inculpat, se presupune că acesta realizează un echilibru fin între funcția de constrângere, funcția de eliminare, funcția de exemplaritate și funcția de reeducare. Primele două se subsumează trăsăturii pedepsei de a fi măsură de constrângere și ultimele două trăsăturii de mijloc de reeducare pe care pedeapsa trebuie să îl reprezinte, atât pentru cei care săvârșesc infracțiuni, cât și pentru societate în general, sporind sentimentul de securitate socială și accentuând caracterul preventiv al pedepsei. Acest echilibru este dificil de atins în societatea contemporană, marcată de procese de comunicare ultrarapidă prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță. Mass media și social media aduc în prim-plan cazuistica controversată aflată pe rolul instanțelor, iar abundența surselor informative face imposibilă izolarea judecătorilor de opiniile pe care influencerii sociali le lansează în spațiul public. Scopul acestui articol este de a analiza impactul pe care presiunea opiniei publice, formată prin contactul cu discursurile din mass media, online media și social media, îl are asupra modului de aplicare concretă a pedepselor. Întrebarea de cercetare de la care pornim este dacă presiunea opiniei publice este de natură să afecteze, la momentul stabilirii pedepsei, echilibrul dintre caracterul constrângător și caracterul preventiv și de reeducare al pedepsei. Discuțiile se axează pe impactul pe care acestea le-ar putea avea asupra imparțialității judecătorilor cu privire la analiza anumitor tendințe sau fenomene sociale și prin raportare la ceea ce aceștia consideră că societatea așteaptă de la soluțiile pe care le pronunță, mai ales în cazurile puternic mediatizate. Concluziile noastre sunt că ar fi oportună elaborarea unor mecanisme de protecție psihocognitivă a judecătorilor față de presiunea socială și media pe durata soluționării cauzelor mediatizate sau care au un mare potențial de impact asupra opiniei publice.

Cuvinte-cheie: pedepse, aplicarea pedepselor, funcțiile pedepsei, caracterele pedepsei.

¹ Comisar de Poliție Penitenciară, Școala Doctorală de Drept, Universitatea Ecologică din București.

Abstract: In accordance with the functions of punishments, when the judge decides on the specific punishment applied to a defendant, it is assumed that he achieves a fine balance between the function of coercion, the function of re-education, the function of exemplarity and the function of elimination. The first two are subsumed by the feature of punishment as a measure of coercion and the last two are subsumed by the feature of punishment as a means of re-education, that any punishment must reflect, both for those who commit crimes and for society in general, increasing the feeling of social security and emphasizing the preventive nature of the punishment. This balance is difficult to achieve in contemporary society, marked by ultra-fast communication processes through remote means of communication. Mass media and social media bring to the forefront the controversial casuistry of the courts, and the abundance of information sources makes it impossible to isolate judges from the opinions that social influencers launch in the public space. The purpose of this article is to analyse the impact of the pressure that public opinion, formed by the discourses in mass media, online media and social media, has on the concrete application of punishments. The research question we pose is whether public opinion pressure is likely to affect, the balance between the coercive nature and the preventive and re-educational nature of the punishment, when the punishment is established. The discussions focus on the impact that these could have on the impartiality of judges with regard to the analysis of certain social trends or phenomena and in relation to what they consider that society expects from the solutions they pronounce, especially in highly publicized cases. Our conclusions are that it would be appropriate to develop mechanisms for the psycho-cognitive protection of judges from social and media pressure during the resolution of cases that are publicized or have a great potential for impact on public opinion.

Keywords: punishments, application of punishments, functions of punishment, characters of punishment.

1. Introducere

În dreptul penal modern a existat o preocupare constantă de a realiza un echilibru între necesitatea de a pedepsi pe cei vinovați de săvârșirea de infracțiuni, precum și de a proteja societatea împotriva acestora, prin izolarea lor, și cealaltă tendință, de a ajuta persoanele care au comis infracțiuni să evite pe viitor acel comportament, să devină membri responsabili ai societății și să fie autonomi în procesele de autoreglare psihologică și motivațională care să prevină reluarea comportamentelor infracționale, în viitor. Această dualitate a fost transpusă în textul art. 52 alin. 1 din Codul penal din 1968² sub forma „pedeapsa este o măsură de constrângere și un mijloc de reeducare a condamnatului”³. Dispoziția nu a mai fost preluată de Codul penal din 2009⁴, dar teza a doua a art. 52 alin. 1 a fost reiterată de art. 3 alin. 1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, sub

² Codul penal din 21 iulie 1968, 1 ian. 1969-31 ian. 2014.

³ Codul penal din 21 iulie 1968, republicat în *Monitorul Oficial al României*, nr. 65 din 16 aprilie 1997.

⁴ Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în *Monitorul Oficial al României*, nr. 510 din 24 iulie 2009.

forma „scopul executării pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni”⁵.

Funcția de constrângere a pedepsei este caracteristica esențială pentru care legea a instituit, de altfel, sancțiuni penale pentru cei care săvârșesc infracțiuni, scopul acestei funcții fiind și de a conferi satisfacție victimei, de a diminua, prin privațiunile impuse condamnatului, suferința morală a acesteia. Prin constrângerea exercitată de pedeapsă, condamnatul își duce existența într-un cadru restrictiv (de libertate fizică, socială, financiară, fiind lipsit de numeroase drepturi, de intimitatea propriei locuințe, de elemente de confort ale traiului în libertate sub aspectul bunurilor și serviciilor la care are acces etc.), iar asta ar trebui să fie de natură să îl descurajeze în a săvârși pe viitor noi infracțiuni.

Firește că reprimarea sau restrângerea de drepturi nu trebuie să excedeze acele privațiuni normale pentru reeducarea condamnatului, fără exagerări, fără aplicarea de tratamente inumane sau degradante și ținând cont de umanismul dreptului penal.⁶ Aceste principii de organizare a executării pedepselor privative de libertate introduc funcția de reeducare a pedepsei. În mod tradițional, aceasta presupune îndepărtarea condamnatului de influențele negative din mediul său social, care l-au determinat să comită infracțiuni (ceea ce conturează funcția de eliminare a pedepsei⁷), pentru ca astfel persoana să renunțe la deprinderile anti-sociale. În stare de detenție, izolarea de societate îl ajută pe condamnat să cugete la propriile greșeli, iar cu ajutorul specialiștilor care desfășoară programe de reeducare în penitenciar, condamnatul poate să vizualizeze răul pe care l-a comis, suferința pe care a provocat-o și să se simtă motivat să schimbe modul cum se raportează la societate.

În afară de această latură a funcției de reeducare, în literatura de specialitate relativ recentă se discută și despre reeducarea condamnaților prin puterea exemplului. Se pornește de la teoria sociologică a anomiei sociale⁸, conform căreia comportamentul antisocial este învățat în grupul social în care socializează persoana care săvârșeste infracțiuni. În criminologie⁹, aceasta se traduce prin aceea că persoana nu a cunoscut alte valori sociale decât cele din grupul anomic, amoral, antisocial în care s-a născut și a crescut sau în care a intrat pe parcursul vieții. Cu alte cuvinte, persoana nu a avut alte exemple decât cele negative din grupul de

⁵ Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în *Monitorul Oficial al României*, nr. 514 din 14 august 2013.

⁶ D. Barbu, *Principiile procesului penal*, Editura Lumen, 2015, p. 37.

⁷ A. V. Iugan, *Individualizarea judiciară a pedepsei*, Editura Universul Juridic, București, 2018, p. 56.

⁸ Jón Gunnar Bernburg, *Anomie, Social Change and Crime. A Theoretical Examination of Institutional-Anomie Theory*, în *The British Journal of Criminology*, vol. 42, nr. 4/2002, pp. 729-742, disponibil la <https://doi.org/10.1093/bjc/42.4.729> (accesat la data de 01.02.2025).

⁹ F. Adler, W. S. Laufer (editori), *The Legacy of Anomie Theory. Advances in Criminological Theory*, vol. 6. Editura Routledge, Milton Park, 2019, p. 45.

socializare. De aceea, în dreptul execuțional penal contemporan se discută¹⁰ despre funcția de reeducare a pedepsei ca fiind modalitatea prin care statul oferă un exemplu pozitiv condamnaților, iar asta se face prin modul în care sunt tratați, prin programul de muncă, educație și odihnă din penitenciar, prin condițiile de detenție și modul cum personalul din penitenciar se raportează la condamnați.

Mulți dintre condamnați provin din medii defavorizate financiar, marcate de penurie chiar și pentru condițiile de bază ale existenței (hrană, căldură, salarizare, îmbrăcăminte), iar penitenciarul, cu toate restricțiile pe care le impune, le oferă, în fapt, condiții decente, comparativ cu cele din stare de libertate, care uneori sunt mai mult decât precare. Aceasta este de natură a înlătura, în plan psihologic¹¹, starea de îngrijorare sau chiar panica în legătură cu existența materială, care le marca condamnaților viața în stare de libertate, această panică fiind unul dintre motivele pentru care au recurs adeseori la săvârșirea de infracțiuni. Odată ce existența materială este asigurată, persoana se poate deschide către alte preocupări, care înainte erau înăbușite de nevoile fundamentale ale supraviețuirii. Programele de reeducare din penitenciar vin să potențeze aceste prime demersuri ale condamnatului de a cugeta la alte elemente decât cele ale traiului de zi cu zi, cum ar fi aspecte legate de socializare, justiție, valori, educație etc.

În ceea ce privește educația, mulți condamnați nu au reușit să urmeze cursuri de educație formală nici măcar în nivelele incipiente de școlarizare sau au abandonat foarte repede școala, prin urmare, cursurile de educație formală din penitenciar le oferă șansa să înainteze cu studiile, iar cursurile de formare profesională le pot oferi o calificare profesională sau o meserie cu ajutorul căreia să se întrețină la repunerea în stare de libertate. Dar poate că cea mai importantă latură a puterii exemplului din timpul încarcerării ține de modul cum condamnatul este tratat de personalul penitenciar. Dacă atitudinea este una centrată pe integrare, umanism și încurajare spre schimbare¹², asta va ajuta persoana să înțeleagă că, prin schimbarea comportamentului propriu, va determina acceptarea sa de către societate.

Acceptabilitatea socială¹³ este un deziderat fundamental al funcției de reeducare a pedepsei, deoarece, la final, punerea în libertate a condamnatului se face cu scopul declarat ca acesta să nu mai revină în penitenciar și să reușească să își conducă viața integrat în societate. Astfel, se translează spre funcția de

¹⁰ W. Gabriel Brânză, *Drept execuțional penal. Legea nr. 254/2003*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 78.

¹¹ C. Adamson, *Toward a Marxian Penology: Captive Criminal Populations as Economic Threats and Resources*, în *Social Problems*, vol. 31, nr. 4/1984, pp. 435-458, disponibil la <https://doi.org/10.2307/800389> (accesat la data de 06 februarie 2025).

¹² Francis T. Cullen, Faith E. Lutze, Brue G. Link, Nancy Travis Wolfe, *The Correctional Orientation of Prison Guards: Do Officers Support Rehabilitation?*, în *Federal Probation*, nr. 53/1989, p. 33.

¹³ A. Huidu, A. Sandu, *Social Construction of Values and Social Acceptability*, în *Revista Română de Sociologie*, serie nouă, anul XXXI, nr. 5-6.2020, pp. 331-343, disponibil la <https://www.revistadesociologie.ro/sites/default/files/07-ahuidu.pdf> (accesat la data de 02 februarie 2025).

exemplaritate a pedepsei. Pe de o parte, aceasta presupune descurajarea altor persoane să săvârșească infracțiuni, iar condamnările sunt exemple negative, deoarece încarcerarea și sancționarea sunt un mod de a reaminti oricărui cetățean că săvârșirea de infracțiuni va fi reprimată¹⁴. Pe de altă parte, funcția de exemplaritate presupune și exemplul pozitiv pe care îl conferă condamnării reabilitați celor aflați în stare de libertate și care comit sau doresc să comită infracțiuni¹⁵, reabilitarea fiind dovada certă că există posibilitatea de a renunța la infracționalitate și de a duce o viață productivă social. Pentru membrii societății în general, condamnările reabilitați sunt un exemplu pozitiv și pentru că reprezintă demonstrația clară a funcționării optime a mecanismelor statale de protejare a cetățenilor și asigurare a stabilității, coeziunii și ordinii sociale.

Scopul acestui articol este de a analiza impactul pe care presiunea opiniei publice, formată prin contactul cu discursurile din mass media, online media și social media, îl are asupra modului de aplicare concretă a pedepselor. *Întrebarea de cercetare* de la care pornim este dacă presiunea opiniei publice este de natură să afecteze, la momentul stabilirii pedepsei, echilibrul dintre caracterul constrângător și caracterul preventiv și de reeducare al pedepsei. *Din punct de vedere metodologic*, am optat pentru metoda transdisciplinară, sens în care am abordat tema de cercetare din perspectiva dreptului penal (funcțiile pedepsei și criteriile generale de individualizare a pedepsei), a dreptului execuțional penal (scopul executării pedepsei și reabilitarea condamnatilor prin programe specifice în timpul detenției), a criminologiei (factorii care favorizează anomia socială), a dreptului procesual penal (principiul realizării actului de justiție de către o instanță independentă și imparțială) și a sociologiei juridice (influența mass media, online media și social media asupra imparțialității judecătorului).

2. Influența opiniei publice asupra aplicării criteriilor generale de individualizare a pedepsei

Translând din plan teoretic către practica dreptului, aplicarea unei pedepse concrete care să satisfacă toate funcțiile pedepsei presupune că judecătorul, când stabilește pedeapsa, trebuie să realizeze un echilibru între scopul punitiv și scopul preventiv al pedepsei. Pentru a realiza aceasta, judecătorul are ca puncte directoare criteriile generale de individualizare a pedepselor prevăzute la art. 74 alin. 1 Cod penal, în funcție de care va conferi o pondere mai mare sau mai mică unuia sau altuia dintre cele două scopuri. Scopul preventiv al pedepsei se realizează în două moduri¹⁶: în primul rând, prin prevenția specială, adică prin programele de reeducare și reinserție pe care le urmează condamnatul în penitenciar, iar în al

¹⁴ Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2022, p. 228.

¹⁵ Leah C. Butler, Francis T. Cullen, Alexander L. Burton, Angela J. Thielo, Velmer S. Burton, *Redemption at a Correctional Turning Point: Public Support for Rehabilitation Ceremonies*, în *Federal Probation*, vol. 84, nr. 1/2020, p. 38.

¹⁶ Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, *op. cit.*, p. 229.

doilea rând, prin prevenția generală, adică prin funcția de exemplaritate a pedepsei, condamnarea celor care săvârșesc infracțiuni trebuind, cel puțin la nivel teoretic, să descurajeze pe cei care ar dori în viitor să comită infracțiuni.

O parte dintre criteriile de individualizare a pedepsei stabilite de art. 74 Cod penal pot fi puternic influențate de atmosfera socială existentă la momentul condamnării inculpatului și a presiunii resimțită de instanțe din partea societății de a reprimă anumite comportamente care, la un moment sau altul, sunt de un deosebit interes public, din diverse motive. Art. 74. pen. prevede că „stabilirea duratei ori a quantumului pedepsei se face în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și cu pericolozitatea infractorului”. Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate¹⁷, atunci când face referire la gravitatea infracțiunii săvârșite, Codul penal are în vedere atât pericolul concret, cât și cel abstract al faptei. Pericolul concret se apreciază pe cazul concret, și în funcție de gravitatea prejudiciului efectiv suferit de persoana vătămată. Pericolul abstract se referă la reacția stârnită de infracțiunea respectivă în rândul opiniei publice, Înalta Curte de Casație și Justiție folosind, pentru a descrie pericolul abstract, sintagme precum „fapta socialmente periculoasă creează o tulburare socială”¹⁸, pedeapsa trebuie aplicată „pentru înlăturarea neliniștii și tulburării sociale”¹⁹, iar funcția de exemplaritate a pedepsei este respectată doar dacă se dă satisfacție „scopului restabilirii liniștii sociale”²⁰, fiind ideal ca pedeapsa concret aplicată să țină cont de faptul că „conștiința socială are încă vie și exactă imaginea pericolului pe care îl reprezintă fapta și făptuitorul, a urmărilor dăunătoare sau primejdioase ale faptei săvârșite și va reacționa adecvat”²¹. Altfel spus, atunci când apreciază asupra gravității infracțiunii, instanța trebuie să ia în considerare reacția socială stârnită de acea infracțiune și să reflecte asta în quantumul pedepsei concrete pe care o aplică inculpatului.

Toate cele trei criterii reale de individualizare a pedepsei²² prevăzute de art. 74 alin. 1 lit. a)-c) C. pen. presupun și această componentă socială a gravității infracțiunii. Art. 74 alin. 1 lit. a) C. pen. revede criteriul de individualizare referitor la „împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite”. Ceea ce interesează din punct de vedere social din acest criteriu se referă la împrejurările de săvârșire a infracțiunii. Doctrina tradițională²³ înțelege prin aceste împrejurări condițiile de timp și loc în care se comite fapta, eventual starea de vulnerabilitate a victimei sau incidența vreunei calamități etc., dar doctrina de dată

¹⁷ M. Udriou, *Fișe de drept penal. Partea generală. Teorie și cazuri practice*, Editura C. H. Beck, București, 2023, p. 268.

¹⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție, secția penală, completul de 5 judecători, decizia nr. 131/2016, www.iccj.ro

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² M. Udriou, *op. cit.*, p. 270.

²³ Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, *op. cit.*, p. 467, George Antoniu, Tudorel Toader (coord.), *Explicațiile Codului penal*, Vol. 1, Ed. Universul Juridic, 2025, p. 69.

recentă²⁴ consideră la fel de relevant din perspectiva împrejurărilor de săvârșire a infracțiunii faptul că la nivel social există o atmosferă de neliniște stârnită de frecvența unor comportamente sociale similare, o revoltă sporită împotriva persoanelor care săvârșesc astfel de fapte, o atenție deosebită a opiniei publice acordată acelei categorii de infracțiuni, în societate resimțindu-se o nevoie sporită pentru o protecție suplimentară, mai vigilentă, mai intensă a valorii sociale lezate de acel tip de fapte.

Al doilea criteriu de individualizare judiciară a pedepsei, prevăzut la art. 74 alin. 1 lit. b) C. pen., se referă la „starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită”, iar lit. c) introduce criteriul „natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii”. Doctrina românească²⁵ apreciază că lit. b) prezintă un criteriu specific infracțiunilor de pericol și tentativelor idonee, iar lit. c) conține un criteriu specific infracțiunilor de rezultat. Dincolo de aceste elemente de tehnică penală, gravitatea stării de pericol (mai ales pentru că este vorba despre infracțiuni de pericol, în cazul cărora valoarea socială nu este lezată efectiv, deci nu sunt produse prejudicii vreunei victime) este dată de reacția socială la infracțiunea comisă. Cu cât această reacție este mai virulentă, cu atât se atrage atenția mai mult asupra necesității de a sancționa exemplar infracțiunea respectivă. În ceea ce privește criteriul de la lit. c, ne atrage atenția sintagma „alte consecințe ale infracțiunii”, care sunt suplimentare față de prejudiciul produs victimei. Aceste „alte consecințe” pot fi reacțiile din plan social.

3. Imparțialitatea judecătorului în fața presiunilor mass media, online media și social media

Imparțialitatea face parte din triada esențială care garantează prestigiul justiției și corectitudinea actului de judecată: imparțialitate, integritate și independență. Independența este asigurată de legislația de organizare a justiției²⁶ și presupune că instanțele nu sunt subordonate altor instituții ale statului, iar judecătorilor nu li se pot dicta soluțiile pe care să le dea spețelor aflate pe rol de către conducătorii ierarhic superiori. Independența nu ține de persoana judecătorului, ci de organizarea etatică, pe când integritatea, de cealaltă parte, este o alegere de a face ceea ce este etic, deontologic, corect, moral, cu evitarea comportamentelor discutabile sau reprobabile. Numai că, în timp ce integritatea presupune o alegere conștientă de a avea un comportament moralmente ireproșabil, imparțialitatea nu este numai o chestiune de alegere personală.

²⁴ S. Farrall, Emily Gray, J. Jackson, *Theorising the Fear of Crime: The Cultural and Social Significance of Insecurities about Crime*, în *Experience & Expression in the Fear of Crime Working Paper*, nr. 5/2007, disponibil la <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1012393> (accesat la data de 05 februarie 2025), George Antoniu, Tudorel Toader, (coord.), *Explicațiile Codului penal*, Vol. 1, Ed., Universul Juridic, 2025, p. 69.

²⁵ V. Pașca, *Drept penal. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2022, p. 34; Constantin Mitrache, Cristian Mitrache, *op. cit.*, p. 468; M. Udriș, *op. cit.*, p. 270.

²⁶ Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară.

Imparțialitatea presupune că judecătorul nu se lasă influențat de opinii exterioare atunci când ia o decizie în cauză. Dar asta implică ca judecătorul respectiv să fie conștient de influențele care se exercită asupra sa. Lipsa de conștientizare a acestui aspect nu este, de altfel, o chestiune care să poată fi imputată judecătorului, cel puțin nu atunci când influența provine din mediul social. Dacă un anumit comportament antisocial stârnește o reacție virulentă în rândul societății civile, atunci această reacție este preluată de presă și se creează acel efect al bulgărelui de zăpadă²⁷, în conformitate cu care presa transmite reacțiile, ceea ce amplifică percepția publicului, care reacționează suplimentar, iar acea reacție suplimentară este capturată în programele de știri și prezentată publicului, care continuă să reacționeze, chiar mai intens, ciclul repetându-se până când se iau măsuri considerate suficiente de societatea civilă sau până când știrea este plasată în umbră de alte știri, evenimente, reacții față de alte aspecte de pe agenda publică.

Există și situații când unele comportamente nu stârnesc spontan o reacție socială, dar sunt aduse la cunoștința publicului de persoane care în sociologie sunt denumite²⁸ influenceri sociali. Aceștia sunt reprezentanți ai unor grupuri de interese, de obicei minoritare, care doresc să dobândească legitimitate socială pentru a justifica solicitări de acces la resurse, sprijin din partea statului, susținere legislativă, recunoaștere de drepturi suplimentare sau a unui statut special etc. Procesul de influencing social se corelează cu desfășurarea de campanii de conștientizare²⁹, adică de organizarea de dezbateri, mese rotunde, clipuri de promovare a intereselor grupului minoritar, scopul acestora fiind ca societatea civilă să conștientizeze existența unui grup sau fenomen social și să devină empatică la necesitatea de a se lua măsuri active pentru sprijinirea grupului respectiv sau, din contra, pentru combaterea unui anumit comportament. Influencing-ul (persoana care poate influența) social și campaniile de awareness (conștientizare) sprijină, de obicei, activități de lobby³⁰ (determinare, influențare) și reprezintă mecanismele sănătoase prin care într-o societate democratică se realizează dezbateră publică cu

²⁷ Y. Zhang, H. Zhang, Z. Yang, J. Sun, C. D. Tan, *Snowball Effect of User Participation in Online Environmental Communities: Elaboration Likelihood under Social Influence*, în *International Journal of Environmental Research and Public Health*, vol. 16, nr. 17/2019, p. 3198, disponibil la <https://doi.org/10.3390/ijerph16173198> (accesat la data de 03 februarie 2025).

²⁸ M. Sicilia, M. López, „What Do We Know About Influencers on Social Media? Toward a New Conceptualization and Classification of Influencers”, în Chen Lu Wang (editor), *The Palgrave Handbook of Interactive Marketing* (pp. 593-622), Editura Palgrave Macmillan, Cham, disponibil la https://doi.org/10.1007/978-3-031-14961-0_26 (accesat la data de 07 februarie 2025).

²⁹ J. C. Ezuilo, P. E. Okon, Uzoma Chukwuemeka Okugo, *Media Coverage and Audience Awareness of Prison Reform Campaigns in South-East Nigeria*, în *Media Watch*, vol. 11, nr. 3/2020, pp. 581-592, disponibil la <https://doi.org/10.15655/mw/2020/12092020> (accesat la data de 04 februarie 2025).

³⁰ Z. Robinson, S. Rushin, *The Law Enforcement Lobby*, în *Minnesota Law Review*, nr. 107/2023, p. 1965, disponibil la <https://doi.org/10.2139/ssrn.4059643> (accesat la data de 05 februarie 2025).

privire la problemele sociale relevante și se negociază care dintre acestea merită introduse pe agenda publică.

Societatea actuală este descrisă în literatura de specialitate³¹ ca fiind o societate a cunoașterii, una dintre caracteristicile fundamentale ale acestui tip de societate fiind valoarea care se conferă informației (a deține informația, a folosi informația, a face legătura între diverse informații, a populariza informația etc.). Informația este valoroasă doar în măsura în care comunicarea informației produce efecte, deci societatea cunoașterii este susținută de o comunicare intensă prin mijloace de comunicare la distanță, tehnologiile comunicării (televiziune, radio, internet) și tehnologiile informației (site-uri, bloguri, baze de date)³². Toate acestea conturează trăsăturile societății postmoderne³³, caracterizată prin rapiditatea cu care se produc evenimentele, inconstanță socială, schimbare socială continuă (care se apropie, uneori, de instabilitate socială), promovarea intereselor individuale sau minoritare de o manieră revendicativă.

În societatea modernă³⁴, care a precedat-o pe cea postmodernă, toate aceste procese se produceau mult mai lent, din cauza mijloacelor diminuate de comunicare. Lipsa internetului sau accesul redus la internet, lipsa telefoanelor inteligente și a tabletelor (deci a mijloacelor portabile de comunicare) făceau ca informația să circule lent (doar prin intermediul televiziunii sau a radioului), eventual doar în locații special amenajate. Din acest motiv, persoanele care doreau, puteau refuza contactul cu informația. În societatea actuală, postmodernă, operăm cu trei concepte diferite: mass media (presa specializată, tradițională, care lua contact cu publicul prin intermediul televiziunii și a radioului)³⁵, online media (tot presă specializată, dar care transmite pe internet)³⁶ și social media (mijloc nespecializat de

³¹ N. Stehr, „Knowledge Societies”, în George Ritzer (editor), *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization*, Editura Wiley-Blackwell, Hoboken, 2012, disponibil la <https://doi.org/10.1002/9780470670590.wbeog342> (accesat la data de 05 februarie 2025); D. Garland, *Criminological Knowledge and Its Relation to Power – Foucault's Genealogy and Criminology Today*, în *The British Journal of Criminology*, nr. 32/1992, p. 403.

³² R. Mansell, Uta Wehn (editori), *Knowledge Societies: Information Technology for Sustainable Development*, Editura Oxford University Press, Oxford, 1998, p. 121.

³³ Thomas Dunn, A. Castro, *Postmodern Society and the Individual: The Structural Characteristics of Postmodern Society and How They Shape Who We Think We Are*, în *The Social Science Journal*, vol. 49, nr. 1/2012, pp. 352-358, disponibil la <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2012.02.001> (accesat la data de 01 februarie 2025).

³⁴ Tong Li, *Modernity and Postmodernity: The Characteristics of Postmodern Cultural Media*, în *Frontiers of Philosophy in China*, vol. 12, nr. 2/2017, pp. 265-277, disponibil la <https://doi.org/10.3868/s030-006-017-0019-1> (accesat la data de 07 februarie 2025).

³⁵ Jared S. Rosenberger, Valerie J. Callanan, *The Influence of Media on Penal Attitudes*, în *Criminal Justice Review*, vol. 36, nr. 4/2011, pp. 435-455, disponibil la <https://doi.org/10.1177/0734016811428779> (accesat la data de 02 februarie 2025).

³⁶ A. Lavorgna, A. Corda, *Online Prosumers and Penal Policy Formation in an Age of Digital Polarization and Populism: An Exploratory Study*, în *International Criminology*, vol. 4/2024, pp. 265-278, disponibil la <https://doi.org/10.1007/s43576-024-00134-4> (accesat la data de 06 februarie 2025).

transmitere a informației, pe internet, de către cetățeni obișnuiți, prin postări private)³⁷.

Datorită tuturor acestor medii de comunicare, este dificil ca o persoană să evite contactul cu informația, iar din acest motiv uneori o persoană ia contact cu o anumită reacție socială fără să dorească sau chiar dacă ar dori să se protejeze de acel contact. Este cazul judecătorilor care trebuie să soluționeze anumite cauze referitoare la infracțiuni ce vizează valori sociale cu privire la care, la acel moment, există un interes social crescut, dezbateri publice și un control social exacerbat. Alături, fenomenul este prezentat în presa scrisă și online, precum și în social media, înainte ca judecătorii să fie investiți cu soluționarea oricărei cauze, prin urmare aceștia iau contact cu chestiunile respective înainte chiar să știe că va exista necesitatea pe viitor de a fi imparțiali cu privire la aspectele respective. Este, așadar, dificil ca persoana judecătorului să nu își formeze o opinie personală despre anumite aspecte sociale.

În plus, atunci când o anumită categorie de infracțiuni este monitorizată atent de societatea civilă, se creează la nivel social o presiune pentru judecători de a pronunța soluții demonstrative, care să convingă societatea, indirect, de gradul de toleranță scăzut al statului de drept pentru acel tip de fapte. Dar soluțiile concrete pronunțate în cauzele penale nu trebuie să fie demonstrative, ci trebuie să respecte proporționalitatea gravității concrete a faptei din cauza respectivă. S-au exprimat opinii în literatura de specialitate³⁸ în conformitate cu care imparțialitatea judecătorilor nu poate fi asigurată niciodată la nivel absolut, deoarece judecătorul, ca persoană, nu va putea face complet abstracție de propriile valori, convingeri, considerații cu privire la cum ar trebui să fie, să arate sau să funcționeze o societate. Așadar, convingerile intime ale judecătorului îi vor influența întotdeauna într-o măsură mai mare sau mai mică soluțiile pe care le dă în cauzele penale atunci când apreciază în concret cuantumul pedepselor.

4. Concluzii

Realitatea este că judecătorii nu pot fi izolați de mediile de comunicare ale mass media, online media și social media, și nici nu este dezirabil să se facă astfel de demersuri. Un judecător trebuie să fie la curent cu tendințele dintr-o societate, pentru a păstra buna măsură în soluțiile pe care le pronunță. De cealaltă parte, nu este dezirabil nici să se pună presiune suplimentară pe instanțe pentru a pronunța soluții demonstrative. Ne raliem opiniei exprimate în literatura de specialitate³⁹ conform căreia imparțialitatea absolută este o utopie, însă nu putem nega nici

³⁷ L. M. Goldman, *Trending Now: The Use of Social Media Websites in Public Shaming Punishments*, în *American Criminal Law Review*, nr. 52/2015, p. 415.

³⁸ Joe McIntyre, „Principles of Judicial Impartiality: Threats to the Independence and Impartiality of Judges”, în *The Judicial Function. Fundamental Principles of Contemporary Judging*, Editura Springer, Singapore, 2022, pp. 159-180, disponibil la https://doi.org/10.1007/978-981-32-9115-7_10 (accesat la data de 03 februarie 2025).

³⁹ Idem, p. 162.

evidența din practica instanțelor, când, în unele cazuri, aprecierea în concret a cuantumului pedepsei este influențată de așteptările pe care societatea le are de la actul de justiție, așteptări care sunt expuse vehement în presa tradițională și în mediile online.

Este adevărat că situația prezentă nu diferă fundamental de modul cum judecătorii își formau scala de valori înainte de explozia mijloacelor de comunicare în societatea contemporană a cunoașterii și suntem de acord că viziunea personală asupra modului cum ar trebui să funcționeze lucrurile într-o societate nu poate fi complet ignorată de judecător când pronunță soluții în cauzele pe care le judecă, dar apreciem că în prezent judecătorii sunt supuși unei presiuni suplimentare din cauza impactului mass mediei asupra imparțialității lor. Un astfel de impact este de natură să afecteze balanța actului de justiție, chiar în prezența unei bune-credințe absolute a magistraților. Din acest motiv, apreciem că factorul legislativ trebuie să fie vigilent în a ajusta mecanismele legale care asigură independența justiției, factorul politic să fie moderat în discursurile prin care revendică efectuarea unui act de justiție demonstrativ (în anumite circumstanțe sau tipuri de cauze), iar cetățenii trebuie educați din punct de vedere civic pentru a nu confunda actul de justiție cu un act de răzbunare socială, respectiv pentru a înțelege scopul dual al pedepsei: de represiune, dar în egală măsură de reintegrare socială a celor care au săvârșit infracțiuni.

Referințe

- Adamson, C., *Toward a Marxian Penology: Captive Criminal Populations as Economic Threats and Resources*, în *Social Problems*, vol. 31, nr. 4/1984, pp. 435–458, disponibil la <https://doi.org/10.2307/800389>
- Adler, F.; Laufer, W. S. (editori), *The Legacy of Anomie Theory. Advances in Criminological Theory*, vol. 6. Editura Routledge, Milton Park, 2019.
- Barbu, D., *Principiile procesului penal*, Editura Lumen, 2025.
- Bernburg, Jón Gunnar, *Anomie, Social Change and Crime. A Theoretical Examination of Institutional-Anomie Theory*, în *The British Journal of Criminology*, vol. 42, nr. 4/2002, pp. 729–742, disponibil la <https://doi.org/10.1093/bjc/42.4.729>
- Brânză, W. Gabriel, *Drept execuțional penal. Legea nr. 254/2003*, Editura Hamangiu, București, 2015.
- Butler, Leah C.; Cullen, Francis T.; Burton, Alexander L.; Thielo, Angela J.; Burton, Velmer S., *Redemption at a Correctional Turning Point: Public Support for Rehabilitation Ceremonies*, în *Federal Probation*, vol. 84, nr. 1/2020, p. 38.
- Cullen, Francis T.; Lutze, Faith E.; Link, Bruce G.; Travis Wolfe, Nancy, *The Correctional Orientation of Prison Guards: Do Officers Support Rehabilitation?*, în *Federal Probation*, nr. 53/1989, p. 33.
- Dunn, Thomas; Castro, A., *Postmodern Society and the Individual: The Structural Characteristics of Postmodern Society and How They Shape Who We Think We Are*, în *The Social Science Journal*, vol. 49, nr. 1/2012, pp. 352–358, <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2012.02.001>
- Ezuilo, J. C.; Okon, P. E.; Okugo, Uzoma Chukwuemeka, *Media Coverage and Audience Awareness of Prison Reform Campaigns in South-East Nigeria*, în *Media Watch*, vol. 11, nr. 3/2020, pp. 581–592, <https://doi.org/10.15655/mw/2020/12092020>

- Farrall, S.; Gray, Emily; Jackson, J., *Theorising the Fear of Crime: The Cultural and Social Significance of Insecurities about Crime*, în Experience & Expression in the Fear of Crime Working Paper, nr. 5/2007, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1012393>
- Garland, D., *Criminological Knowledge and Its Relation to Power - Foucault's Genealogy and Criminology Today*, în The British Journal of Criminology, nr. 32/1992, p. 403.
- Goldman, L. M., *Trending Now: The Use of Social Media Websites in Public Shaming Punishments*, în American Criminal Law Review, nr. 52/2015, pp. 415-425.
- Huidu, A.; Sandu, A., *Social Construction of Values and Social Acceptability*, în Revista Română de Sociologie, serie nouă, anul XXXI, nr. 5-6.2020, 331-343, [on-line] <https://www.revistadesociologie.ro/sites/default/files/07-ahuidu.pdf>
- Iugan, A. V., *Individualizarea judiciară a pedepsei*, Editura Universul Juridic, București, 2018.
- Lavorgna, A.; Corda, A., *Online Prosumers and Penal Policy Formation in an Age of Digital Polarization and Populism: An Exploratory Study*, în International Criminology, vol. 4/2024, pp. 265-278, <https://doi.org/10.1007/s43576-024-00134-4>
- Li, Tong, *Modernity and Postmodernity: The Characteristics of Postmodern Cultural Media*, în Frontiers of Philosophy in China, vol. 12, nr. 2/2017, pp. 265-277, <https://doi.org/10.3868/s030-006-017-0019-1>
- Mansell, R.; Wehn, U. (editori), *Knowledge Societies: Information Technology for Sustainable Development*, Editura Oxford University Press, Oxford, 1998.
- McIntyre, Joe, „Principles of Judicial Impartiality: Threats to the Independence and Impartiality of Judges”, în *The Judicial Function. Fundamental Principles of Contemporary Judging*, Editura Springer, Singapore, pp. 159-180, https://doi.org/10.1007/978-981-32-9115-7_10
- Mitrache, Constantin; Mitrache, Cristian, *Drept penal român. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2022.
- Mohamad, Armanurah; Rozlan, Syaima; Amir, Abdul Razak; Taib, Ismail; Alhnaity, Haitham, *Shaping Convicts to Become Potential Entrepreneurs*, în International Journal of Economic Research, vol. 14, nr. 19/2017, pp. 395-401.
- Pașca, V., *Drept penal. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2024.
- Robinson, Z.; Rushin, S., *The Law Enforcement Lobby*, în Minnesota Law Review, nr. 107/2023, p. 1965, <https://doi.org/10.2139/ssrn.4059643>
- Rosenberger, J.S.; Callanan, V. J., *The Influence of Media on Penal Attitudes*, în Criminal Justice Review, vol. 36, nr. 4/2011, pp. 435-455, <https://doi.org/10.1177/0734016811428779>
- Sicilia, M.; López, M., „What Do We Know About Influencers on Social Media? Toward a New Conceptualization and Classification of Influencers”, în Chen Lu Wang (editor), *The Palgrave Handbook of Interactive Marketing* (pp. 593-622), Editura Palgrave Macmillan, Cham, https://doi.org/10.1007/978-3-031-14961-0_26
- Stehr, N., „Knowledge Societies”, în George Ritzer (editor), *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization*, Editura Wiley-Blackwell, Hoboken, 2012, <https://doi.org/10.1002/9780470670590.wbeog342>
- Udroiu, M., *Fișe de drept penal. Partea generală. Teorie și cazuri practice*, Editura C. H. Beck, București.
- Zhang, Y.; Zhang, H.; Yang, Z.; Sun, J.; Tan, C. D., *Snowball Effect of User Participation in Online Environmental Communities: Elaboration Likelihood under Social Influence*, în International Journal of Environmental Research and Public Health, vol. 16, nr. 17/2019, p. 3198, <https://doi.org/10.3390/ijerph16173198>.